

הוספה בשורת הגאולה

ל.ב.

ויש להוסיף ולהדגיש הקשר והשייכות דאהבת ישראל להגאולה העתידה – לא (רק) מפני שביטול הגלות הוא ע"י ביטול סיבת הגלות (שבא ע"י ההיפך דאהבת ישראל¹), שהרי בעמדנו לאחרי סיום מעשינו ועבודתנו כל זמן משך הגלות, לאחרי סיום כל מ"ב המסעות ב"מדבר העמים"², נמצאים כבר "על ירדן ירחו"³ (דרגתו של משיח ד"מורח ודאין"⁴), על סף הגאולה, בודאי שכבר נתתקנה סיבת הגלות, ולכן, ההדגשה דאהבת ישראל היא – בתור טעימה ועד להתחלה דהגאולה האמיתית והשלימה הקשורה עם נקודת האחדות שלמעלה מהתחלקות, שמודגשת באחדותם של ישראל, מצד בחי' היחידה (דרגה החמישית) שבכל ישראל בשווה, שהיא ניצוץ מנשמתו של משיח⁵, יחידה הכללית⁶.

(משיחות ש"פ מסות מסעי, ב' מנחם אב תנש"א)

- (1) ראה יומא ט, ב.
- (2) ראה לקו"ת פרשתנו פה, ג ואילך.
- (3) פרשתנו לג, מח.
- (4) סנהדרין צג, ב. וראה לקו"ת פרשתנו פט, ב.
- (5) כידוע שהפסוק "דרך כוכב מיעקב" שקאי על מלך המשיח, קאי גם על כאו"א מישראל שנמשל לכוכב, כיון שבכאו"א מישראל יש ניצוץ מנשמת משיח (ראה לקו"ש ח"ב ע' 599. וש"נ).
- (6) רמ"ז לזח"ב מ, ב. ולזח"ג רס, ב. ועוד.

For this and other books on Moshiach & Geulah, go to:

<http://www.torah4blind.org>

To dedicate an issue in honor of a loved one, call (323) 934-7095

הכתובת להשיג השיחות באינטרנט:
<http://www.torah4blind.org>

ספרי' — אוצר החסידים — ליובאוויטש

לקוטי שיחות

מכבוד קדושת

אדמו"ר מנחם מענדל

שניאורסאהן

מליובאוויטש

מטו"מ

מתורגם ומעובד לפי השיחות של לקוטי שיחות חלק יח

(תרגום הפשי)

יוצא לאור על ידי

"מכון לוי יצחק"

כפר חב"ד ב'

שנת חמשת אלפים שבע מאות ושמונים לבריאה
שבעים שנה לנשיאת ב"ק אדמו"ר מלך המשיח

בה"א, שהרי ממה נפשך: הטומאה עצמה התבטלה לגמרי, והיא, לא" ממש. ואילו מצד הקדושה – צריך להיכתב דוקא דגש, תוקף (משיחת ש"פ מטור"מ תשכ"ה)

(46) ראה בארוכה לקו"ש חט"ו [המתורגם] ע' 472 ועוד.

לזכות

כ"ק אדוננו מזרנו זרבינו

מלך המשיח

ויה"ד שע"י קיום הוראת

כ"ק אדמו"ר מלך המשיח (בשיחת ב' ניסן ה'תשמ"ח)

להכריז יחי, יקויים הבטחתו הק',

שההכרזה תפעל 'ביאת דוד מלכא משיחא'

יחי אדוננו מזרנו זרבינו מלך המשיח

לעולם ועד

(ב) מדוע מצייין רש"י תחילה את הדוגמא מהפסוק, "ויאמר לה בועז", שבמגילת רות (כתובים), ורק לאחר מכן הוא מצייין את הפסוק "לבנות לה בית", שבספר זכריה (נביאים) – והרי בספרי התנ"ך מסודרים ספרי הנביאים לפני הכתובים?

(ג) שאלתו של הרמב"ן⁸: במדרש רות⁹ יש מדרשים הן על "ויאמר לה בועז" והן על "לבנות לה בית", וכן מדרש על פסוקנו "ויקרא לה נבח" – "שלא עמד לה אותו השם" – המתרצים גם במקומות אלו את "חסרון המפיק"¹⁰ – מדוע אפוא אומר רש"י, ותמהני מה ידרוש?

[דחוק ביותר לומר שרש"י לא ראה את מדרש רות זה¹¹, כתמיהת הרמב"ן, והרי הרב אוצר בלום לתורה להלכות ולהגדות ואשתמיטתיה¹²].

ותמיהה חזקה יותר (תמה הרמב"ן): גם בגמרא (במסכת סנהדרין¹²), יש דרש על כך שהמילה "לה" של "לבנות לה בית" היא, אינו

(8) ועד"ו ברע"ב ועוד לרש"י כאן.

(9) רבה פ"ה, ה.

(10) לשון הרמב"ן שם.

(11) להעיר, שבחזקוני וריב"א כאן הביאו הדרש דרות רבה (על "ויאמר לה בועז") בשם "ויש נותנין בהם) טעם". ובפ"י הרא"ש עה"ת כותב על דרש זה, ראיתי בפ"י הרב ר"מ הדרשן ז"ל**!

ולהעיר, שבליקוט ראובני כאן הובאה דרשת ר"מ הדרשן בשם הפטיקתא.

(12) כד, א. ועד"ו בקידושין מט, ב.

(* ועל "לבנות לה בית" מביאים דרש, בקש לבנות ולא בנה זו עניות תורה שירדה לבבל ואשתרובי כ"ו והוא שאמרו רבותינו לבנות ולא בנה" (וראה פ"י הרא"ש ובעה"ט כאן) – ראה סוגיא דסנהדרין וקידושין שהובאה לקמן בפנים, לשון אחר" בפרש"י קידושין (מט. ב. הובא בתוס' שם בשם הקונטרס).

** ובשור"ת חזקוני (ס' כ) נקט בפשיטות דר"מ הדרשן לקח דבריו ממדרש רות.

א. דברי רש"י על "ויקרא לה נבח", והשאלות על כך

בפסוק האחרון של הפרשה, "ונבח הלך וילכוד את קנת... ויקרא לה נבח בשמו", מצטט רש"י את המילים, "ויקרא לה נבח" ומפרש: לה¹ אינו מפיק ה"א. וראיתי ביסודו של רבי משה הדרשן לפי שלא נתקיים לה שם זה² לפיכך הוא רפה שמשמע^{2*} מדרשו כמו לא. ותמהני מה ידרוש בשתי תיבות הדומות לה, ויאמר לה בועז³, לבנות לה בית⁴.

יש להבין:

(א) אם לדעת רש"י אין פירושו של רבי משה הדרשן מתאים לפשוטו של מקרא – משום "תמהני מה ידרוש" בשתי הפעמים האחרות שבהן כתובה המילה "לה" ללא מפיק בה"א – מדוע הוא מביא את דרשתו בכלל?

רש"י היה צריך לומר גם כאן, כפי שנמצא במספר מקומות⁵ בפירוש רש"י על התורה, שרש"י מתבטא על מילה מסויימת, לא ידעתי. כלומר, אין הוא יודע את הפשט של המילה, למרות שבמדרשי חז"ל יש על כך פירושים והסברים, וכיון שפירושי חז"ל אינם בדרך הפשט ממש, אין רש"י מביאם בפירושו⁶ המבאר את פשוטו של מקרא⁷.

(1) להעיר מעוד חידוש בתיבת לה שהיא ב"תרי טעמי" (מירכא כפולה) – וראה זח"ג קפט, א. פרדס שער הטעמים. לקוטי לוי"צ לח"ג (ע' רסה, רעז).

(2) רא"י לזה מדה"א א, ב, כג (כמש"כ ברש"י למד"ר רות פ"ה, ה).

(2*) ברפס"א א' וב' דרש"י, וכן בכרכ"כ כתי"י רש"י – "שמשמ"י.

(3) רות ב, יד.

(4) זכרי' ה, יא.

(5) ראה לקו"ש ח"ה ע' 1 הערה 2 ובשו"ה שם, וש"ג.

(6) להעיר מכמה מקומות (לדוגמא: וישלח לג, כ. וארא ו, ט. ועוד) שמביא רש"י מדרשות חז"ל וכותב (ומקשה) עליהן שאינן לפי פשוטו של מקרא (ומפרש הפשט). ואכ"מ.

(7) אבל יש לחלק, שהרי בנדו"ד הדרש מצ"ע מתאים כאן, אלא שקשה עליו ממק"א.

„רפה” – אישתרבוני להתם³⁸ – כאמור לעיל?

מכך שהמילה „לה” נאמרת בלשון יחיד, שמדובר כאן רק על דבר אחד, חנופה, מובן, (א) שאין הכוונה לענין זה, של „אין לו תשועה.” (ב) כוונת הפסוק היא לירידת החנופה לבבל באופן קבוע, שלא כגסות הרוח, אשר „אישתרבוני להתם.”

ו. ההסבר לסדר שבו מביא רש"י את הפסוקים

לפי כל האמור לעיל מובן גם מדוע מקדים רש"י את הפסוק ממגילת רות לפני הפסוק מספר זכריה:

בפסוק, „ויאמר לה בועז” אשר במגילת רות, הדרש עצמו הוא ההיפך מן הפשט: לפי הדרש הכוונה של „ויאמר לה” היא „ויאמר לא”, כדלעיל. ולכן שולל רש"י דרש זה תחילה, כי הוא רחוק יותר מן הפשט מאשר הדרש על הפסוק „לבנות לה בית”, אשר מתאים לדרך הפשט, שהרי המילה „לה” רומזת למציאות רפה – „אישתרבוני להתם” או „אין לה תשועה”, אלא שקשה להסביר כך מפני שהפסוק מדבר בלשון יחיד, כדלעיל.

ז. משמעות הדברים בפנימיות התורה

מיינה של תורה בפירושו רש"י זה:

כל שלושת המקומות שבהם כתובה המילה „לה” ללא מפיך בה"א קשורים למציאות של אי-קדושה: בפרשתנו מדובר על עיר שהיתה שייכת לאמורי. בפסוק „ויאמר לה בועז” מדובר אודות רות המואביה. ובפסוק „לבנות לה בית” מדובר על גסות הרוח והחנופה, שקר, של בבל.

ולכן כתובה המילה „לה” ללא מפיך בה"א, כדי לרמוז, שמציאות של היפך הקדושה היא

(38) זכר ורמוז לזה (שדבר המשתרבוני מתואר בלשון „רפה” בפ' ר"ח (שבת קמא, ב) דמנעל דפי – משתרבוני מן הרגל.

מציאות „רפה”: רק קדושה היא מציאות אמיתית ונצחית, ואילו מציאות של „לעומת זה” אינה מציאות אמיתית, ולכן אין לה קיום³⁹.

על כך אומר רש"י „ותמהני מה ידרוש” על הפסוקים, „ויאמר לה בועז לבנות לה בית”:

אכן, בפסוקנו, שבו מדובר על „אתכפיא” של „לעומת זה” – „ולכוד...” – ולא על הפיכתו לקדושה⁴⁰, מתאים הרמוז של „לה” ללא מפיך בה"א, הרומז לכך שהמציאות של לעומת זה אינה מתהפכת.

אבל בשני הפסוקים האחרים מדובר על הפיכת מציאות של „לעומת זה” לקדושה: רות המואביה התגיירה והתעלתה לדרגות הנעלות ביותר של הקדושה, עד אשר היא כאחת „מן האימהות”, וכן „לבנות לה בית” – „השקר” של בבל – משמעות הדברים בפנימיות היא לשקלא וטריא שבתלמוד הבבלי⁴¹, אשר „בשתלשלה בחשך.. אפילו בשקר”⁴², ודוקא על ידי הענין של „במחשכים הושיבני.. זה תלמודה של בבבל”⁴³ מגיעים „לבנות לה בית” לדרגה הנעלית ביותר שבתורה – דרגת „בית” שבתורה⁴⁴, „בית נאמן”⁴⁵.

וכיון שכאן מדובר על „לעומת זה” הנהפך לקדושה, אין מתאימה המילה „לה” בלי מפיך

מפיך ה"א” – נאמר בגמרא, שבפסוק זה מדובר על „חנופה וגסות הרוח שירדו לבבל”, ומכך שחסר הדגש בה"א לומדים שירידתה של גסות הרוח לבבל לא היתה באופן של קבע – „לבבל נחית” ולאחר מכן „אישתרבוני להתם” (לעילם).

אמנם, רש"י בפירושו על הגמרא¹³ מסביר, שההוכחה ש„אישתרבוני להתם” הנלמדת מ„לבנות לה בית”, אינה נלמדת מכך שהמילה „לה” חסרה מפיך בה"א, אלא מכך שכתוב „לה” בלשון יחיד¹⁴,

שהרי לפני כן נאמר בפסוק¹⁵ „והנה שתים נשים.. ולהנה..”, בלשון רבים, וזהו רמז לשני דברים שירדו לבבל, „חנופה וגסות הרוח”, ולאחר מכן כתוב „לבנות לה בית”, בלשון יחיד – ומכך נלמד ש„כשבאו לבנות בית לקבוע בבבל”¹⁶ עדיין נשארה רק „חנופה לחודה”¹⁶, וגסות הרוח „אישתרבוני להתם” –

בכל זאת אין מתאים לשאול בתמיהה „ותמהני מה ידרוש...”, כי למרות שמסיבה כלשהי אין רש"י רואה להסביר כך בגמרא,

(13) קידושין (בפ' הא') וסנהדרין שם. וכן פ' הר"ח סנהדרין שם.

(14) וכן תירץ במיני תרגומא ו"ג – תרגימא* (לר' ישעי' (פיק) בערלין) קושיית הרמב"ן על רש"י.

(15) זכר' שם, ט.

(16) לשון רש"י קידושין שם.

(* כן הוא באוצר הספרים (בן יעקב) – „תרגימא” ביו"ד. אבל בבית עקד ספרים (פרידברג) וב„פליטת ספרים) (השלמות לשם הגדולים) תרגומא בוא"ו. והעניני חכם א' אשר בהקדמת המחבר לספרו „יש סדר למשנה” (שנדפס בסוף משניות יבין ובענין), מיני תרגימא על אנתקלוס” (וכן בפירושו לברכות פ"ז משנה ב' בסופו – מיני תרגימא). ובשארית ציון (השלמות לשם הגדולים) מעתיק נוסח מוצבת המחבר „אומר י"ב חזברים.. לקדם מיני תרגימא” משא"כ בהקדמת חזון חזון המחבר (כי לא נמצא בדפוסו ספר זה הקדמת המחבר) (וכן בההסכמות כו'), מיני תרגומא” בוא"ו וכן הוא בשער הספר וכו'. וכן בהקדמת חזון המחבר לט' שאילת שלום „מיני תרגומא”.

– ובכלל צ"ע עד כמה דייק הבחור הזעזער בכתיב יד דהנ"ל. ובהוצעוטרם עצמם אין רא"י מאחד לחבר.

הרי ייתכן שרבי משה הדרשן אכן הסביר כך את משמעות דברי הגמרא¹⁷.

ב. המדרשים בפירוש רש"י קרובים לפשט

ההסבר לכך הוא:

כבר דובר פעמים רבות שגם מדרשי חז"ל המובאים על ידי רש"י בפירושו על התורה הם „קרובים” לפשוטו של מקרא, כדברי רש"י¹⁸ – „אגדה המיישבת דברי המקרא דבר דבור על אופניו”. ואילו את המדרשים שאינם מתאימים כלל לדרך הפשט אין רש"י מביא.

מכך מובן לעניננו, שאם רש"י מביא את דברי רבי משה הדרשן על „ויקרא לה נבח”, הרי יש להם מקום בפשוטו של מקרא. ובדברי רש"י „ותמהני מה ידרוש בשתי תיבות...”, אין כוונתו לומר שאי אפשר כלל למצוא מדרש על שתי מילים אלו, אלא שאי אפשר במקרים אלו, לפי רש"י, לדרוש את המילה „לה”, ללא מפיך בה"א, באותו אופן כפי שהיא נדרשת כאן, במדרש הקרוב לפשוטו של מקרא, כי המדרשים הקיימים על מילים אלו במדרש ובגמרא רחוקים לגמרי מדרך הפשט¹⁹, כדלהלן.

לפי זה מובן הדיקו בלשונו של רש"י, האומר „ותמהני מה ידרוש...”, ולא „וקשה לי” וכדומה, כי אין זה קושי או סתירה לדרשתו של

(17) וכן פירושו בתוס' קידושין שם.

(18) בראשית ג, ח. ועוד.

(19) כן פירש גם בס' אמרי שפר – הועתק בצידה לדרך כאן*. אלא שבצידה לדרך כתב ע"ז „ולפי דבריו צ"ל הא דקאמר רש"י ותמהני מה ידרוש כו' ר"ל מה ידרוש שיה' .. כפי הפשט ולא דרך דרש ואין זה במשמעות הלשון דא"כ לא ה"ל לסתום אלא לפרש”. אבל ע"פ המדובר כמ"פ שכל ענינו של רש"י בפירושו עה"ת הוא – כפי שכותב רש"י בעצמו וכנ"כ פעמים בפירושו – „לא באתי אלא לפשוטו של מקרא”, לא הוצרך רש"י לפרש יותר.

(* ראה גם שפ"ח כאן (אבל בנוגע לגוף פירושו. כבר הקשה עליו במיני תרגומא שם. ואכ"מ).

רבי משה הדרשן כאן, אלא תמיהה בלבד, איזו דרשה הוא יוכל לומר בשני הפסוקים האחרים על המילה „לה“,

וייתכן שבשני המקומות האחרים הדרשה היא שונה, ואכן אינה מתאימה לפשוטו של מקרא, כי, כפי שהוסבר בעבר, יש לומר שבספרי הנביאים והכתובים יש פסוקים רבים ומילים שצריך לפרשם לא בדרך הפשט²⁰ – בשונה מחמשה חומשי תורה, שבהם צריך לפרש פסוק דוקא לפי פשוטו²¹,

רש"י תמה „מה ידרוש...“: מה ידרוש רבי משה הדרשן על שתי הפעמים האחרות שבהן מופיעה המילה „לה“. האם יהיו אלו מדרשים הקרובים לפשוטו של מקרא, ואז „מצאתי לו חבר“ למדרש שעל המילה „לה“ בפסוקו, או שהוא ידרוש את המדרשים המובאים במדרש ובגמרא, אשר אינם בדרך הפשט, ואז „לא מצאתי לו חבר“.

ג. משמעות דברי רש"י „שמשמע מדרשו כמו לא“

כדי להבין את הענין יש להסביר תחילה את דברי רש"י „לה אינו מפיך ה"א .. שמשמע מדרשו כמו לא“: במבט ראשון נראה שכוונת רש"י היא, שהרי זה כאילו נאמר בפסוק „לא (נבח)“²² – שם העיר אינו נבח, כי „לא נתקיים לה שם זה“.

אך פירוש זה הוא הריפך מפשוטו של מקרא, וההיפך מהכלל של רש"י בפירושו על התורה¹⁸ – „אני לא באתי אלא לפשוטו“, כי המשמעות הפשוטה של המילים „ויקרא לה נבח בשמו“ היא שנבח קרא לעיר בשמו שלו – „נבח“.

(20) ובפרט שהכתובים דוכרי"ט שם מדברים דרך משל, וגם תיבות „לבנות לה בית“ גופא הן רק משל (ולא בית כפשוטו).

(21) שלכן גם פירוש רש"י לנ"ך אינו כ"כ ע"ד הפשט כפירושו לתורה, כמדובר כמה פעמים.

(22) ראה באר מים חיים (לאחי המהר"ל), דבק טוב ושפ"ח כאן. מת"כ לרות רבה שם. וראה פ"י הרא"ש כאן. ועוד.

אלא, רש"י מדייק ואומר „שמשמע מדרשו כמו לא“²³, ואין הוא אומר „שממעו לא“ ממש. כלומר: העובדה ש„אינו מפיך ה"א“ רומזת שהדבר שמדובר עליו בפסוק הוא „רפה“, מציאותו חלשה²⁴ – אמנם, נבח קרא לעיר בשמו „נבח“, ולכן אין נאמר „לא“, אך היה זה באופן רפה, שם זה לא היה לה קיום²⁵.

ד. זרש זה אינו מתאים לשני הפסוקים האחרים

בכך מובן בפשטות מדוע אי אפשר לומר אותו דרש, בדרך הפשט, על הפסוק „ויאמר לה בועז“:

במגילת רות נאמר שם²⁶, שרות אמרה לבועז „לא אהיה כאחת שפחותך (איני חשובה כאחת מן השפחות שלך)“²⁷, וכמענה לדבריה נאמר בהמשך ויאמר לה בועז לעת האוכל גשי הלום ואכלת...“ ובמדרש נאמר על „ויאמר לה בועז“, „לה“ ללא מפיך ה"א, שבועז ענה לה: „חס ושלום אין את מן האמהות (שפחות) אלא מן האימהות (שרה רבקה וכו')“²⁸, כלומר, שעל דבריה „לא אהיה כאחת שפחותך“ ענה לה בועז „לה“ – „לא“, „לא כן הדבר כאשר דברת“²⁹.

ומובן, שדרוש זה אינו בדרך הפשט כלל,

(23) להעיר מהגירסא בדפוס ב' דרש"י „שמשמע כמו לא“. ובא' מכת"י רש"י: הוי כמו לא.

(24) עדמשתנ" (לקו"ש [המתורגם] ח"ח ע' 63. לקו"ש [המתורגם] חט"ז ע' 121 ס"ה) לענין ניקוד ע"ג תיבה.

(25) ראה ע"ד באמרי שפר שם, שרק כאן הדרש הוא כפי הפשט לפי ש„יתקיימו שתיהן מלת לה בה"א ומלת לא באל"ף שהרי בתחלה קרא למקום שהוא נובח ועמד לה שם שהוא זמן מה אלא שאח"כ לא נתקיים לה שם זה“, משא"כ כאשר מתקיים רק מלת לא באל"ף הוא רחוק מפשוטו של מקרא. וראה לקמן הערה 30.

(26) שם, יג.

(27) רש"י רות שם.

(28) ו„זהו שאמרו (רות ד', יא) הזקנים לבועז יתן ה' את האשה .. כרחל וכלאה שהיו גבירות“ (חזקוני וריב"א שם).

(29) מת"כ שם.

ה. הדרשה שבמדרש רות אינה מתאימה לרש"י

אך יש להבין:

לפי הדרשה שבמדרש רות, רומז הפסוק „לבנות לה בית“ לשקר של שנער – בבל, והמילה „לה“ בלי מפיך בה"א היא „מלמד שאין לשקר תשועה“. אם כך, יכול היה רש"י לקבל דרשה זו, שדומה לפירושו על „ויקרא לה נבח“ – השקר קיים במציאות, אך באופן „רפה“, כי „אין לשקר תשועה“, אין לו קיום³⁴.

זה היה מתאים גם לפירושו של רש"י על הגמרא, שב„לבנות לה בית“ הכוונה היא לענין של „חנופה“, כי גם „חנופה“ היא שקר³⁵, כפי שמפרש רש"י³⁶ על המילה „חנופה“ – „שמראין עצמם חסידים“.

ההסבר לכך הוא³⁷: אם נאמר שבמילה „לה“ ללא מפיך בה"א רומזת התורה למציאות „רפה“, לחנופה ולשקר שאין להם תשועה, מתעוררת השאלה: מדוע הדגש הוא רק לגבי חנופה, ולא לגבי גסות הרוח, אשר ירדה לבלל, ואדרבה, יותר מאשר השקר, באופן

כאן אי אפשר לומר ש„מדרשו כמו לא“, כי המילים „אין את מן האמהות“ אינן נאמרות ח"ו באופן רפה, אלא בשלילה גמורה³⁰.

וכן בפסוק „לבנות לה בית“, אכן, „גסות הרוח“ היתה בבבל באופן „רפה“, ללא קיום – „אישתרבוני להתם“. אך לפי פשוטו של מקרא, אין מדובר בפסוק „לבנות לה בית“ על „גסות הרוח“, אלא רק על חנופה. וכמובא לפני כן בסעיף ב' מפירושו רש"י לגמרא, שמכך שנאמר „לה“ בלשון יחיד, ולא „להן“ בלשון רבים, מוכח³¹ שאין מדובר אלא על דבר אחד בלבד, „חנופה לחודה“, כי „חנופה“ לא „אישתרבוני להתם“ – היא נשארה בבבל לתמיד³² – ולכן אי אפשר לפרש ש„לה“ ללא מפיך ה"א, בלשון יחיד, רומזת לדבר נוסף שהיה כאן באופן „רפה“³³.

(30) באמרי שפר שם, שדרש זה רחוק מפשט"מ כי לפי"ו לא נתקיים בו כלל מלת לה בה"א אלא מלת לא באל"ף לבד – אבל פ"י צ"ע, שהרי נתקיימו שתיהן (לה בה"א ולא באל"ף) כי בועז דיבר לרות (לה בה"א) אלא שתוכן דיבורו ה' „לא“ (באל"ף) – משא"כ להמבואר בפנים, שרש"י תיבת „לה“ בלי מפיך ה"א מורה על מציאות „רפה“. וצ"ע"ק למה לא דרש רש"י כהדרש [הובא בפ' הרא"ש (בשם י"מ), בעה"ט ורע"ב (בשם) מה שנמצא כתוב במדרש], שאמר לה ע"י שליח ולא הוא בעצמו – שהייתה אמירה שאינה בתוקף (לא הוא בעצמו). ובשפ"ח כאן שולל פ"י זה (וזה אינו) מבלי לפרש טעמו*.

ואולי י"ל: מכיון שבועז רצה לדבר על לב רות ולעודדה, לא יאמר לה דברים אלו דוקא (ודלא כשאר כל אמירותיו אלי') ע"י שליח.

(31) אבל ראה תוס' קידושין שם שהקשו על פירוש זה – ולא נהירא דהא בכל הפרשה קורא איפה לשון יחיד ועל זה שייך שפיר לבנות לה. ולכאורה כן משמע בפרש"י זכרי' שם.

(32) כלשון רש"י קידושין שם, גבי קביעותא, „לבנות בית לקבוע בבבל“.

(33) ולאידך – להפירוש (לשון אחר בפרש"י קידושין

(* באמרי שפר שם כתב גם על דרש זה שנתקיים רק לא באל"ף – אבל גם בזה צ"ע. שהרי ישנה אמירה (לה בה"א) אלא שדאי לא ע"ו הוא בעצמו.